DOMSTOLENS DOM
av den 16 januari 1974*

I mål 166/73

har Bundesfinanzhof till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Rheinmühlen-Düsseldorf, Düsseldorf-Holthausen,

och

Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, Frankfurt am Main.

Begäran avser tolkningen av artikel 177 andra stycket i EEG-fördraget.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden R. Lecourt, avdelningsordförandena A. M. Donner (referent) och M. Sørensen samt domarna R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh och A. J. Mackenzie Stuart,

generaladvokat: J. P. Warner,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

1 Genom beslut av den 14 augusti 1973, som inkom till domstolens kansli den 4 september 1973, har Bundesfinanzhof med stöd av artikel 177 i EEG-

* Rättegångsspråk: tyska.

fördraget till domstolen ställt frågan om huruvida artikel 177 andra stycket ger "domstolar som inte dömer i sista instans en i alla hänseenden oinskränkt rätt att hänskjuta en fråga till EG-domstolen" eller om "denna artikel inte har någon inverkan på nationella rättsregler som, genom att göra de nämnda domstolarna bundna av den högre instansens rättsliga bedömning, utgör hinder för utövandet av en så långtgående rätt".

Av beslutet framgår att frågan har ställts inom ramen för en talan mot ett beslut av Finanzgericht i Hessen, enligt vilket den domstolen, för att kunna döma i en tvist som av överinstansen Bundesfinanzhof hade återförvisats dit med upphävande av ett tidigare avgörande av Finanzgericht, till EG-domstolen har hänskjutit en fråga om tolkningen av bestämmelserna i rådets förordning nr 19/62 (EGT 1962, s. 933, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

Då den tolkning som Finanzgericht har begärt hänför sig till frågan om huruvida de skäl som låg till grund för Bundesfinanzhofs upphävande av dess tidigare dom är förenliga med gemenskapsrätten, uppstår frågan om inte 126 § femte stycket i Finanzgerichtsordnung, enligt vilket den domstol till vilken återförvisning skett är bunden av den rättsliga bedömning som ligger till grund för återförvisningsbeslutet, utgör hinder för denna domstol att till EG-domstolen hänskjuta en sådan fråga.

2 Artikel 177, som är av avgörande betydelse för att den genom fördraget tillkomna rätten behåller sin karaktär av gemenskapsrätt, har som ändamål att under alla omständigheter säkerställa att denna rätt har samma verkan i alla gemenskapens stater.

Artikeln syftar således till att förhindra att skillnader uppstår i tolkningen av den gemenskapsrätt som de nationella domstolarna skall tillämpa, men den syftar i lika hög grad till säkerställandet av denna tillämpning genom att förse den nationella domstolen med ett medel för att undanröja de svårigheter som kan uppstå till följd av kravet på att gemenskapsrätten skall ges full verkan inom ramen för medlemsstaternas instansordningar.

Följaktligen skulle varje tomrum i det sålunda inrättade systemet äventyra genomslagskraften hos bestämmelserna i fördraget och hos den härledda gemenskapsrätten.

Det är mot bakgrund härav som bestämmelserna i artikel 177 bör betraktas. Genom artikeln i fråga ges varje nationell domstol, utan åtskillnad, möjlighet att hänskjuta en fråga för förhandsavgörande till EG-domstolen när den bedömer att ett beslut från denna är nödvändigt för att döma i saken.

3 Bestämmelserna i artikel 177 är av tvingande karaktär för den nationella domstolen och ger, såvitt gäller andra stycket, domstolen en möjlighet att begära ett förhandsavgörande av EG-domstolen angående tolkning eller giltighet.

Genom denna artikel ges de nationella domstolarna en möjlighet, och i förekommande fall en skyldighet, att föra en fråga vidare så snart dessa, antingen ex officio eller på begäran av parterna i målet, finner att huvudtvisten innehåller någon fråga som avses i första stycket.

Härav följer att en nationell domstol har en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga till EG-domstolen om den bedömer att det i ett mål som pågår inför den uppkommit frågor om tolkningen eller giltigheten av gemenskapsrättsbestämmelserna som kräver ett avgörande.

4 Av dessa överväganden följer att en nationell rättsregel, enligt vilken domstolar som inte dömer i sista instans är bundna av en högre instans rättsliga bedömning, inte kan frånta dessa domstolar möjligheten att till EG-domstolen hänskjuta frågor om tolkningen av den gemenskapsrätt som berörs av den rättsliga bedömningen.

Det skulle förhålla sig annorlunda om de frågor som underinstansen ställde var i sak identiska med frågor som redan ställts av domstolen i sista instans.

Underinstansen måste däremot, om den bedömer att ett avgörande i enlighet med en högre instans rättsliga bedömning skulle strida mot gemenskapsrätten, vara fri att till EG-domstolen hänskjuta de i detta hänseende uppkomna frågorna.

Om underinstanserna var bundna utan möjlighet att hänskjuta frågor till EG-domstolen, skulle detta innebära att såväl EG-domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden som gemenskapsrättens tillämpning på de nationella instansordningarnas samtliga nivåer äventyrades.

5 Svaret blir således att förekomsten av en nationell rättsregel enligt vilken domstolarna är bundna av en högre instans rättsliga bedömning är ensam inte av beskaffenhet att kunna frånta dessa möjligheten att enligt artikel 177 hänskjuta en fråga till EG-domstolen.

Rättegångskostnader

6 De kostnader som förorsakats Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla.

Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

I målet har domstolen

beaktat rättegångshandlingarna,

hört referentens rapport,

hört de muntliga yttrandena från Europeiska gemenskapernas kommission och från firman Rheinmühlen,

hört generaladvokatens förslag till avgörande,

beaktat Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 177 i detta,

beaktat protokollet om stadgan för Europeiska ekonomiska gemenskapens domstol, särskilt artikel 20 i denna, och

beaktat rättegångsreglerna för Europeiska gemenskapernas domstol.

DOMSTOLEN

beslutar - angående den fråga som genom beslut av den 14 augusti 1973 förts vidare av Bundesfinanzhof - följande:

Förekomsten av en nationell rättsregel enligt vilken domstolarna är bundna av en högre instans rättsliga bedömning är ensam inte av beskaffenhet att kunna frånta dessa möjligheten att enligt artikel 177 hänskjuta en fråga till Europeiska gemenskapernas domstol.

Lecourt Donner Sørensen Monaco Mertens de Wilmars

Pescatore Kutscher O'Dálaigh Mackenzie Stuart

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 januari 1974.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

R. Lecourt
Ordförande